

แบบสรุปรายงานฉบับสมบูรณ์

1) ข้อมูลของโครงการ

ชื่อโครงการ (ภาษาไทย) การปรับตัวของเกษตรกรเพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
(ภาษาอังกฤษ) The Adaptation of Farmer for Model Community Development into Climate Change Context of Rice Seed Production Farmer Group
ระยะเวลาของโครงการ10..... เดือน
งบประมาณรวม.....100,000..... บาท

2) บทคัดย่อ

โครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจบริบทและสถานการณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เพื่อศึกษาผลกระทบและค้นหารูปแบบการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพื่อพัฒนาชุมชนต้นแบบการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยรวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีบริบทชุมชน การสัมภาษณ์เกษตรกร และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ผลการจัดเวทีบริบทชุมชน พบว่าในพื้นที่วิจัยมีเกษตรกรรวมกลุ่มเพื่อผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจำนวน 200 ราย ทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 กข.6 กข.10 พิษณุโลก 2 และข้าวเจ้าพันธุ์หอมมะลิ 105 ตามโควตาที่ได้รับการจัดสรรจากศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวแพร่เป็นหลัก เพื่อจำหน่ายอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เหตุผลหลักที่เลือกผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคือราคาเมล็ดพันธุ์ข้าวสูงกว่าการขายข้าวเปลือกทั่วไป กลุ่มเกษตรกรมีความพร้อมสำหรับการเรียนรู้เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในอนาคต ผลการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีการปรับตัวร้อยละ 79 และไม่เคยมีการปรับตัวร้อยละ 21 โดยมีวิธีการปรับตัว 4 วิธีคือ การเปลี่ยนรูปแบบการจัดการฟาร์ม การเปลี่ยนพันธุ์ข้าว การเปลี่ยนช่วงเวลาการเพาะปลูก และการทำอาชีพเสริมนอกฤดูการเกษตร กลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนรูปแบบการจัดการฟาร์มด้วยการใช้พืชหรือวัสดุปรับปรุงดิน การใช้วิธีเกษตรพอเพียง การปลูกพืชหมุนเวียน การลดการเผาตอซังข้าว การใช้น้ำหมักชีวภาพ การลดปุ๋ยเคมี การใช้ชีววิถี และสร้างแหล่งเก็บน้ำเองในฟาร์ม การวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติด้วยแบบจำลองสองทางเลือก พบว่าปัจจัยที่ช่วยเสริมโอกาสการปรับตัวของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจสังคม คือการช่วยเหลือจากหน่วยงานด้านพัฒนาที่ดิน จุดเด่นของชุมชนด้านการอนุรักษ์ดิน และปัจจัยด้านธรรมชาติและสภาพภูมิอากาศ คือลักษณะพื้นที่นาเป็นที่ราบ การใช้น้ำคลองและชลประทาน การรับรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความเร็วในการเตือนภัยจากสภาพอากาศ ผลการจัดเวทีประชาคมเกษตรกรได้ร่วมกันค้นหารูปแบบการปรับตัวที่เหมาะสมคือการปรับเปลี่ยนการจัดการฟาร์มด้วยการใช้พืชและวัสดุปรับปรุงดิน การใช้วิธีเกษตรพอเพียง และการปลูกพืชหมุนเวียน ทั้งนี้งานวิจัยได้ร่วมสร้างกระบวนการเรียนรู้กับชุมชนแบบมีส่วนร่วม ร่วมกันค้นหารูปแบบการปรับตัว และหาแนวทางการพัฒนาชุมชนต้นแบบโดยมีผลลัพธ์เพื่อการพึ่งพาตนเองและเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจชุมชนภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต

คำสำคัญ: การปรับตัว ชุมชนต้นแบบ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
แบบจำลองสองทางเลือก จังหวัดแพร่